

פרסומו של תזכיר חוק אקלים על ידי המשרד להגנת הסביבה

לקוחות יקרים,

אנו מתכבדים להביא לידיעתכם בדבר פרסומו של תזכיר חוק האקלים, התשפ"א-2021, על-ידי המשרד להגנת הסביבה, המבסס את ההכרה בנושא משבר האקלים כבעיה הדורשת פעולה ממשלתית רחבה.

יסוד החוק באמנת המסגרת של האו"ם בנושא שינוי אקלים משנת 1994, אשר אושררה על-ידי ישראל כבר בשנת 1996. בהמשך לכך, בסיומה של ועידת האקלים בשנת 2015 נחתם הסכם פריז, המתייחס להתמודדות בינלאומית עם שינויי האקלים. ישראל אשררה הסכם זה בשנת 2016.

הסכם פריז מטיל על ישראל ועל יתר המדינות החברות באמנת האקלים, שורה של מחויבויות בקשר עם היערכות מקומית ולאומית לשינויי אקלים, התחייבות להפחתה של פליטות גזי חממה ועוד. המדינות החברות בהסכם חוקקו חוקי אקלים זה מכבר, כמו בריטניה, שהייתה מהחלוצות בתחום וחוקקה חוק מקיף בנושא האקלים עוד בשנת 2008. במדינות אחרות, חקיקה מקיפה בנושא האקלים קודמה לאחרונה, דוגמת גרמניה, הולנד וניו זילנד, אשר אימצו חקיקה בנושא בשנת 2019.

בהתאם לכך, מדינת ישראל לקחה על עצמה לנקוט בצעדים להפחתת פליטות גזי חממה ולפעול למען היערכות מתאימה לשינויי האקלים. כחלק מהחלטה זו ובהמשך למגמה עולמית לחקיקת חוקי אקלים במדינות שונות בעולם, אשר מגדירים את דרכי הפעולה של כל מדינה במאבק נגד משבר האקלים, קידם המשרד להגנת הסביבה את חקיקתו של תזכיר החוק החדש אשר עתיד להשפיע על התנהלותם העתידית של כלל מגזרי התעשייה.

תזכיר החוק, אשר הינו פרי עבודה משותפת של המשרד להגנת הסביבה עם ארגון "אדם טבע ודין", מתמקד בשני היבטים עיקריים:

1. נקיטת צעדים למניעה וצמצום של פליטות גזי חממה, לצורך מניעת החרפה של תהליכי שינוי האקלים, תוך מעבר הדרגתי לכלכלה דלת פחמן באמצעות פיתוח המשק ושימוש בתחליפים בני קיימא, המבוססים בעיקר על אנרגיות מתחדשות, ועל יצירת מנגנוני תמחור פחמן.
2. היערכות להשפעות הנובעות ממשבר האקלים ונזקיו.

בהקשר זה, חשוב לציין כי "שינוי אקלים" מוגדר בתזכיר החוק כשינוי של האקלים הנגרם במישרין או בעקיפין מפעילות אנושית, אשר בא לידי ביטוי בשינויים כגון עליה בטמפרטורה הממוצעת, שינוי במשטר המשקעים, אירועי מזג אוויר קיצוניים ועוד, לרבות תופעות הנגזרות משינויים אלה, כגון פגיעה במערכות אקולוגיות. כמו כן, החוק המוצע נועד לקדם פיתוח בר קיימא של החברה והסביבה בישראל, לרבות משאבי הטבע, המערכות האקולוגיות והמגוון הביולוגי.

פעולות אלה נועדו להגן על בריאות הציבור ורווחתו מפני השלכות משבר האקלים, ועל הדורות הבאים, הצפויים להתמודד עם החרפה של משבר זה.

להלן תמצית עיקרי תזכיר החוק :

קביעת יעדים לאומיים להפחתת פליטות גזי חממה

היעדים הלאומיים המוצעים הם יעדים ארוכי טווח, המחולקים ל- 2 תקופות : בין שנת 2030 ל- 2049, ומשנת 2050 ואילך. בתוך כך, קובע תזכיר החוק יעד לאומי להפחתת פליטות גזי חממה לשנת 2030, לפיו פליטות גזי החממה יפחתו בלפחות 27% ביחס לכמות פליטות גזי החממה שנמדדה בשנת 2015, ויעד לאומי לשנת 2050, לפיו פליטות גזי החממה יפחתו בלפחות 85% ביחס לכמות פליטות גזי החממה השנתית שנמדדה בשנת 2015. לוח הזמנים לגיבוש התוכנית הלאומית כולל את אישור התוכנית הראשונה עד סוף שנת 2025, ועדכונה מדי חמש שנים.

בדברי ההסבר של תזכיר חוק צוין כי מדינות אחרות, כגון בריטניה, צרפת, יפן, ניו זילנד וסין, קבעו בחקיקה יעדים שאפתניים אף יותר, עד כדי הפחתה של 100%. בישראל, מוצע לקבוע יעדים אלה לקדם את המשק לעבר כלכלה דלת פחמן ולקרב את ישראל ליעדים של שאר המדינות המפותחות. בעשור הקרוב, ככל שתתברר הזמינות של טכנולוגיות לייצור ולאגירה של אנרגיה שאינה כרוכה בפליטות גזי חממה, יהיה מקום לביצוע הערכה מחודשת של יעדי ההפחתה על מנת להביא להפחתה נוספת.

תוכנית לאומית להפחתת פליטות גזי חממה

התוכנית הלאומית אמורה לכלול יעדי ביניים להפחתת פליטות של גזי חממה, יחד עם שורה של אמצעים אופרטיביים שישומו על-ידי משרדי הממשלה הרלוונטיים, ובכללם הקמה של מנגנון דיווח ובקרה. רכיב מרכזי בחקיקת האקלים בעולם הוא הקמה של מנגנון שכוז לדיווח ולבקרה, במסגרתו מדווחת הממשלה לפרלמנט או לרשות מחוקקת מקבילה על עמידה ביעדי החוק ויישום הוראותיו.

בהתאם לכך, מוצע כי השר להגנת הסביבה יגיש בתום כל שנה קלנדרית לוועדת הפנים והגנת הסביבה של הכנסת דוח בדבר יישום התוכנית הלאומית להפחתת פליטות גזי חממה.

ועדה מייצעת לשינוי אקלים

במסגרת תזכיר החוק, מוצע להקים ועדה מייצעת לשינוי אקלים אשר יהיו לה שלושה תפקידים : ליעץ לשר להגנת הסביבה בגיבוש התוכנית הלאומית המתעדכנת מדי חמש שנים ; לפרסם הנחיות לרשויות ציבוריות, ולעקוב אחר יישום התוכניות.

כמו כן, מוצע להקים ועדת מומחים עצמאית באקדמיה הלאומית הישראלית למדעים.

הסמכות להתקין תקנות

תזכיר החוק מציע כי השר להגנת הסביבה יהיה ממונה על ביצוע הוראות החוק ויהיה מוסמך להתקין תקנות לצורך יישומו, ובכלל זה בעניין קביעת חובה בדבר הגשת תסקיר שיבחן את ההשפעות הצפויות מתוכניות שעניינן תשתיות ותחבורה, הקמת מבנים או אנרגיה על פליטות גזי חממה ואת מידת התאמתן לתוכניות ההיערכות לשינוי אקלים.

יצוין, כי תזכיר החוק אינו מציע תיקונים עקיפים לחוקים המסדירים מיסוי על דלקים ועל מנגנוני תמחור פחמן. יוער, כי על-פי האמור בדברי ההסבר בתזכיר החוק, הואיל ומדובר בתיקוני חקיקה שמשרד האוצר מופקד עליהם ובהיעדר הסכמה מצידו, תקנון הממשלה אינו מאפשר בשלב זה להפיץ במזכרת התזכיר תיקוני חקיקה אלה.

כמו כן, קיימת מחלוקת בדבר השאלה האם ראוי היה לקבוע כבר במסגרת החוק המוצע יעדים למעבר לאנרגיות מתחדשות, אשר מציגים "איפוס פחמן" עד 2050, להבדיל מהמוצע בנוסח הנוכחי.

לבסוף, החוק אינו מתייחס לנסיבות בהן יש חריגה מהיעדים שנקבעו או מציע מנגנון אכיפה מכוחו, ועל כן, עולה השאלה בדבר יעילות המנגנונים הקבועים בחוק בנוסח הנוכחי ושימותם.

לתזכיר החוק המלא - לחצו/י [כאן](#).

אנו מזמינות אתכם לפנות אלינו לפרטים נוספים ולבחינה משותפת של השלכות החוק על פעילותכם.

* * *

הסקירה לעיל הינה בבחינת תמצית. המידע הכלול בה נמסר למטרות אינפורמטיביות בלבד ואין במידע כדי להוות ייעוץ משפטי. לקבלת פרטים נוספים, אנא פנו לעו"ד עידית רייטר, ראש מחלקת דיני סביבה וקיימות, בדוא"ל: idit.reiter@goldfarb.com /או בטלפון: 03-7101666.